

מה מציעה לנו הזוגיות החדשה?

מאת: ד"ר רבקה נרדי*

בעקבות הרצאתה בבית אביחי ב 12/6/2011

המשפחה החדשה, ובעיקר הזוגיות החדשה, מאתגרת נשים וגברים, גם הצעירים שגדלו לעולם המדבר יותר מבעבר בשפת השוויון. בניסיון לבחון זאת זיהיתי את יסוד הקלקול בנישואים העולה שוב ושוב בקרב המטופלים שלי כנובע מהעדרה של שותפות אמת ביחסים – צפייה שנשים טיפחו מאז התעצמותה של מהפיכת המינים (בשנות השישים של המאה העשרים). נשים התחילו לחפש בזוגיות וגם לראות בה מקום של הוגנות, שותפות והדדיות. הציפיות האלו עומדות בניגוד לתפיסה המסורתית לפיה על האישה להצניע את צרכיה ואת רצונותיה. יתרה מזאת, נשים שכך, פעלו, מתוך קשב לצרכים האישיים שלהן, נתפסו כפוגעות בערכי המשפחה והחברה. במילים אחרות, הקלקול הזוגי נוצר כאשר גם בן זוגן המשיך להחזיק בערכי העולם הישן וראה בבת זוגו איום על גבריותו.

השינויים ביחסי המינים השפיעו על תפיסת המחויבות לנישואים. התחולל מעבר דרמטי מתפיסה של מחויבות תפקידית בה גבר ואישה יודעים את תפקידיהם המגדריים (הוא מפרנס, היא ממונה על גידול הילדים ומטלות הבית) – לתפיסה השמה דגש על היחסים הרגשיים. בנישואים המודרניים, אם כן, ניצב במרכז הקשר הרגשי המעוגן בתפיסה רומנטית-חילונית שרואה בבן/בת הזוג ספק "גדול מהחיים", של הצרכים הרגשיים. הנישואים כתוצאה מכך, נתפסים כסוג של תשובה ונחמה לפגיעות ילדות ואף כמרפא. הכמיהה שהקשר הזוגי יספק את כל הצרכים היא אינסופית וברוח זו הבן/בת זוג נתפסים כמעין אלוהים, אחרים על אושרי.

הציפיות האדירות האלה יוצרות עומס רב על המערכת הזוגית ולמעשה דנות אותו למאבק מתמשך או השלמה מנוכרת ולעתים כישלון, המתבטא במספר עולה של זוגות מתגרשים. שהרי אנחנו רק בני אדם. כמו כן, הן יוצרות מאבק כוח מר: הגבר, שממילא המום מהשינוי המצופה ממנו, לא יודע כיצד להתאים את עצמו לתביעות החדשות. הוא לא עבר את הסוציאליזציה שתכשיר אותו לענות על הציפיות הללו. מאבקי הכוח מתגלמים בצורה הכי מובהקת וקיצונית כאשר כל אחד מבני הזוג שומר בקנאות את מה שהוא/היא תופסים כמקור הכוח שלהם וכמקור החולשה והתלות של בני זוגם בקשר. הוא יחזיק "קרוב לחזה" את המשאבים הכלכליים, והיא תחזיק "קרוב לחזה" את משאביה הרגשיים.

האם ניתן לתקן? אני מאמינה גדולה ביכולתו של אדם לגדול היכולת להשתנות שונה מאדם לאדם אך היא תמיד תדרוש תעצומות נפש. ולהשתנות להצליח לבנות זוגיות מיטיבה של קרבה, אינטימיות וסיפוק. אז איך עושים זאת? מהו סוד התיקון?

מודעות אישית וזוגית היא מילת המפתח, היא ביטוי לאחריות אישית שגבר ואישה לוקחים על עצמם, לצמוח כבני אדם מעבר לצוו המגדרי שלהם. אפשר להשיג אותה בדרכים שונות ומגוונות: קריאה, לימוד או טיפול. המטרה של כל אלה היא לצאת לחופשי, להשתחרר מדעות קדומות והתנהגויות סטריאוטיפיות, לגבור על הגדרות של המגדר תוך מודעות תמידית לעובדה שהמגדר חוסם אותנו ולא מאפשר לנו לחיות כבני אדם שלמים ומלאים ושהמגדר וצויו המגבילים מרחיקים אותנו למעשה ממימוש מלא של האנושיות שלנו.

הדרך אל המודעות מזמינה אותנו למאמץ רגשי ומנטאלי. זו עבודת אימון יומיומית שפרות בצידה. כעבור זמן נגלה שאפשר לחיות אחרת. האישה למשל יכולה לגלות את הכוח שהתחברותה ל"תפקידים גבריים" והגבר מצדו יכול למשל לגלות את הכוח הגלום בביטוי הרגשות, בחיבור אליהם ובחשיפת פגיעותו. גם המתח הארוטי שנשחק בשל מאבקי הכוח והשגרה עשוי לעלות מחדש ולהפתיע. אפשר לקיים יחסי משיכה מלאים בלי להיצמד אל הגדרות מקבעות של נשיות וגבריות. יותר מזה – כשכל אחד מהצדדים עומל על מימוש העצמי מערכת היחסים הופכת לעשירה יותר ובן הזוג תמיד נמצא בעמדה של סקרנות וניסיון להכיר את מי שעומד מולו. חשוב לזכור שדווקא מתוך הנפרדות והאינדיבידואליות יכול להתקיים מפגש משמעותי יותר: מפגש בין שני אנשים שלמים.

* ד"ר רבקה נרדי סופרת ומטפלת אישית וזוגית. נמנית על אנשי המקצוע הבכירים בישראל בתחום הזוגיות, העצמת נשים ויחסים במשפחה ובעבודה. מנהלת מכון "דיאלוג" אותו הקימה בינואר 1990. כתבה שנים עשר ספרים, מתוכם שלושה רומנים.